

Xã hội Việt Nam đang bước lên nhiều hơn từng ngày rất đáng quan ngại, mà nổi bật nhất vẫn là hai tầng xã hội được Hội đồng Giám mục Việt Nam cảnh báo từ năm 2008, đó là gian dối và bạo lực.

Nhìn nhận và mặt số tình hình hiện nay

Chờ đợi ngày đi mới đã giúp Việt Nam hòa nhập vào dòng chảy chung của nhân loại và đưa đất nước từ một nền kinh tế lạc hậu số năm mươi trong khu vực có tăng trưởng kinh tế cao nhất châu Á. Tiến trình hội nhập được cải thiện hóa qua việc trở nên thành viên của khu vực ASEAN, tham gia APEC, gia nhập WTO. Việt Nam cũng đã thiết lập quan hệ ngoại giao với nhiều quốc gia, tham gia vào nhiều tổ chức quốc tế và thu hút đầu tư của nhiều tập đoàn nước ngoài. Xã hội ngày càng trở nên năng động, sáng tạo và giàu có hơn. Nhưng tình hình gần đây cho thấy nền kinh tế Việt Nam đang mất động lực vì đi một mình không song hành đi một mình chính trị, cũng như tăng trưởng kinh tế không đi kèm với phát triển xã hội và con người toàn diện. Chính vì vậy, chúng ta có tính bạo lực và nhân bản.

Thậm chí hàng triệu người Dân Chúa năm 2010 mới gọi tất cả các thành viên của Giáo hội Công giáo tại Việt Nam cùng sống như một dân và phân định “hiện trạng xã hội Việt Nam dưới ánh sáng đức tin”. Chính trong tiến trình đó, Ủy ban Công lý và Hòa bình thuộc Hội đồng Giám mục Việt Nam muốn bày tỏ một vài thao thức, suy nghĩ và nhìn nhận về tình hình Đất nước, và về cách công dân, và về cách Kitô hữu.

1. Nhìn kinh tế Việt Nam

Sau mấy thập niên đất nước tăng trưởng kinh tế cao và được ra khỏi nhóm các nước có thu nhập thấp nhất, tình trạng mấy năm gần đây cho thấy nền kinh tế Việt Nam đang bước lên nguy cơ nghiêm trọng, tác động trực tiếp đến cuộc sống của người dân và tương lai của đất nước. Biểu hiện rõ nhất là khủng hoảng lý kinh tế yếu kém, hệ thống ngân hàng bất ổn, các tập đoàn Nhà nước thua lỗ, lạm phát tăng cao, lòng tin của người dân vào đồng nội tệ bị xói mòn, chênh lệch giàu nghèo ngày càng sâu sắc, chất lượng cuộc sống của người dân đã suy giảm đáng kể, nhiều người rơi vào tình trạng nghèo đói.

Động lực kinh tế quốc doanh làm chủ đạo đã tạo ra sự lạm dụng và làm méo mó sự phát triển của nền kinh tế thị trường. Doanh nghiệp nhà nước đóng góp ít vào tăng trưởng kinh

thị trường là nhân lực được quy định để, gây bất công và kìm hãm sự phát triển của khối doanh nghiệp tư nhân. Nó nằm ngoài và thâm nhập vào đời sống và đang gia tăng, khiến nền kinh tế bị suy yếu và lún sâu. Lạm phát gia tăng cũng làm tăng đói nghèo, gây khó khăn cho cuộc sống của người dân và các doanh nghiệp. Đỉnh công ty tư tăng cao khiến thị trường là công nhân chủ yếu bị bỏ rơi và đáng. Mặt sự chuyển đổi không hợp lòng dân mà vốn được nhà nước tiến hành như và khai thác bauxite Tây Nguyên hoặc dự án xây nhà máy điện hạt nhân tại Ninh Thuận, v.v... Luật đất đai, và đi ngược với kinh tế thị trường, và không tôn trọng tuyên ngôn quốc gia nhân quyền và và là nguyên nhân khoảng 80% các vụ khiếu kiện trong nước, thậm chí vốn tiếp tục hiện hữu.

2- Môi trường xã hội

Xã hội Việt Nam đang bị các lực lượng hiện tại đáng quan ngại, mà nó bị nhốt vào là hai tầng xã hội được Hội đồng Giám mục Việt Nam cảnh báo từ năm 2008, đó là gian dối và bạo lực. Chúng không ngừng phô bày nội dung phẫn nộ, trên thị trường và các phương tiện thông tin để chúng, mà còn xâm nhập vào công sở và học đường.

Bên cạnh những tình hình xã hội là những khuynh hướng sống hướng thượng, chấp nhận, coi trọng đạo đức, vô cảm trước nỗi đau của người khác hoặc sự gian dối của xã hội... Những điều này khiến tình trạng thiêu vật các giá trị đạo đức nên tiếp tục làm chuẩn mực cho đời sống xã hội, nên có người đã cảnh báo về mặt xã hội là chuẩn hay phi chuẩn.

Tham nhũng được nhìn nhận là đời sống của quốc gia, ngày càng tinh vi và nghiêm trọng những cho đến nay chưa có một vụ án nào xong từ vụ đời sống được đưa ra xét xử để răn đe, làm giảm sút niềm tin của người dân vào công quyền.

Các vụ khiếu kiện, chấp nhận liên quan đến đất đai, trong đó có đất tôn giáo, vốn tiếp diễn phức tạp và ngày càng trầm trọng, gây bất an và căng thẳng xã hội. Với việc Tiên Lãng, Hội Phòng, là mặt cảnh báo để biết, nhưng Nhà nước phải nhìn lại cách giải quyết vấn đề, mà chấp nhận là sự bất lực trước đất đai, nhìn nhận quy định hiện hành chính đáng của công dân, thay đổi là làm việc của quy định và thiêu chuyên môn của cán bộ.

Biểu hiện rõ rệt nhất sự áp dụng của nhà nước về quan điểm và cách sống trong xã hội, đó là sự phân biệt để xử trong chính sách công giữa người trong và ngoài được quy định, giữa những cá nhân làm việc cho nhà nước với các doanh nhân và người lao động tự do, giữa người dân thành thị và người nhập cư ngoại thành.

3- Lãnh vực pháp luật

Hiện pháp và pháp luật mang tính quốc gia tuy có tính độc thù và cá biệt theo truyền thống văn hóa dân tộc mình, nhưng cũng phải hướng đến những chuẩn mực thiêu của pháp luật những quốc gia văn minh. Việt Nam có một hệ thống pháp luật để sự nhưng không hiểu quy tắc pháp sang đến hành pháp, vì thiêu sự công khai, minh bạch, và nhất là thiêu sự độc lập và pháp.

Việc áp dụng luật pháp không nghiêm minh và tùy tiện, nhất là các phe phái, đã đến đến

những oan sai và đôi khi đẩy người dân đến bước đường cùng. Bộ luật tố tụng hình sự quy định các thủ tục tố tụng người; vậy mà trong mặt xã hội thực tế, vẫn có các công dân bị bắt sai, trái với các quy định của bộ luật này, cũng như với các tuyên ngôn và công ước quốc tế mà Việt Nam đã tham gia.

Việc giam giữ người không qua xét xử che giấu thực tế người “đưa vào cơ sở giáo dục” có thể hiện và áp dụng cho những người bày tỏ sự bất đồng chính kiến là mặt xã hội phạm vào quy định của con người. Việc “giáo dục” này thực ra là một biện pháp mà thực dân Pháp sử dụng để ngăn chặn, sau đó được lập lại bằng Nghị quyết 49/NQ-TVQH ngày 20/6/1961 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội và đã là cơ sở pháp lý cho việc tiếp trung tâm tố tụng các công chức và quân nhân chính quy miền Nam cũ. Sau này có mặt xã hội chuyển biến từ tiếp với biện pháp này khi Pháp lập hiến xử lý vi phạm hành chính ban hành năm 1989 không sử dụng nó nữa; tuy nhiên đến Pháp lập hiến năm 1995 nó được tái lập dưới cái tên hiện nay và được Pháp lập hiến năm 2002 nối tiếp. Hy vọng trong lần ban hành tiếp với xử lý vi phạm hành chính, kiến giáo dục ý thức được bãi bỏ; ít ra là để với những người bất đồng chính kiến.

Sẽ đưa hiện pháp và hoàn thiện pháp luật cho phù hợp với thông lệ quốc tế, để người khác phục những yếu kém trong cơ cấu tổ chức bộ máy nhà nước để đảm bảo các quy định của công dân, thúc đẩy xã hội phát triển dân chủ và bền vững là điều cần thiết.

4- Biên cương, hội đồng và chức quyền quốc gia

Vào những thập niên cuối cùng của thế kỷ XX, Biển Đông đã mất vài lần nổi sóng, những trong những năm gần đây sự căng thẳng đã lên đến mức đáng ngại hiện tại. Nhà cầm quyền Trung Quốc mất mát dùng lợi ích hoa mĩ, với thông điệp rất êm tai như “sơn thủy tương liên, văn hóa tương thông, lý tưởng tương đồng, và nhân mệnh tương quan”; những mặt khác, các hành động của Trung Quốc vi phạm quyền trên Biển Đông ngày càng quy tụ đoán, nếu không muốn nói là ngang ngược, phản ánh rõ rệt chủ trương Địch Hán của họ.

Trong khi đó, phần lớn người dân Nhà nước lợi quá yếu, tạo cơ hội cho các thế lực thù địch lợi dụng. Khó hiểu hiện nay nổi là việc chính quyền đã mất tay ngăn chặn các tổ chức, cá nhân yêu nước phần đông hành động xâm phạm trực tiếp của Trung Quốc. Thái độ lập lại, thiêu như quán tròng đây của lãnh đạo nhà nước trong việc phân định lãnh thổ vùng biên giới và bảo vệ chủ quyền trên biển Đông đang gây bất bình trong dư luận.

Đó là chưa kể việc các nhà trí thức tâm huyết đã phải lên tiếng với những nguy cơ về an ninh quốc gia từ mặt xã hội án kinh tế như khai thác bóc lột và cho thuê đất, thuê ruộng. Trong khi đó, các thông tin về lãnh vực này không được đưa ra, thiêu như quán tròng đây của lãnh đạo nhà nước ngoài, đa số là từ Trung Quốc, đổ vào Việt Nam để thực hiện các dự án trên đã gây bất ổn cho xã hội hiện tại và về lâu về dài.

5. Môi trường sinh thái

Theo dữ liệu của các chuyên môn, Việt Nam sẽ là một trong những nước phải gánh chịu hậu quả nghiêm trọng của biến đổi khí hậu. Nguyên nhân một phần do tác động của biến đổi khí hậu toàn cầu, những mặt khác do con người trực tiếp gây ra. Môi trường bị phá hủy

trở mặt trở lại do hiện tượng tàn phá rừng, các công trình thủy điện, khai thác tài nguyên biển bãi, nước thải đổ ra biển và khói từ các khu công nghiệp...

Điều đáng quan ngại hiện nay là những năm gần đây Nhà nước đã cho nước ngoài đầu tư nhiều dự án có nguy cơ hủy hoại môi trường, thay đổi hệ sinh thái và làm biến đổi khí hậu: Khai thác bauxite tại Tây nguyên, cho thuê rừng nhiên liệu khu rừng đầu nguồn thu 18 tỷ đồng từ Bình chỉ Nam, rừng nhiên liệu đã khoanh biến và biến đổi cho các công ty ngoại quốc thuê để xây khách sạn, lập bãi tắm hoặc các dự án khác, mà không quan tâm đến môi trường sinh thái.

6. Vai trò của Trí thức

Gần 1000 năm trước, cùng với vị thành lập Quốc Tế Giám, tiên chúng ta đã nhận thức sâu sắc rằng: “Hiện tại là nguyên khí của quốc gia, nguyên khí thịnh thì nước mạnh mà hưng thịnh, nguyên khí suy thì nước yếu mà thấp hèn” (Bia Văn Miếu). Điều này vẫn luôn đúng và càng đúng hơn cho ngày nay, đặc biệt là khi nguyên chất xám, trí tuệ của kinh tế tri thức. Bên ngoài hiện tượng gia tăng đột biến số lượng các tiến sĩ mà chất lượng còn đáng nghi ngại, Việt Nam có khá nhiều hiện tại đích thực, những trí thức thực tài và tâm huyết với nước, với dân. Chức năng vai trò của trí thức của đất nước coi trọng, có khi còn bị gạt ra bên lề hoặc bị kìm hãm, mà nguyên nhân, trong nhiều trường hợp, chỉ là do sự khác biệt về quan điểm đánh giá hiện thực xã hội hoặc về tầm nhìn tương lai của Dân tộc. Phải chăng chăng Nhà nước bỏ tâm huyết và chăm sóc rừng để thu hút nguồn tài và cũng chăm sóc cho phù hợp với đòi hỏi của xã hội?

7. Giáo dục

Tương lai của Dân tộc tùy thuộc phần lớn vào giáo dục. Không thể phủ nhận rằng nước giáo dục quốc gia đã sản sinh nhiều nhân tài và góp phần vào việc phát triển Đất nước. Nhìn chung, trong mấy thập niên qua, nước giáo dục của chúng ta có nhiều bước tiến và nổi dung, phương pháp dạy và học, thi cử, quản lý giáo dục. Quan trọng nhất là thi cử và năng lực tri thức lý giáo dục mang tính nền tảng và chiếm lĩnh lâu dài. Cũng đã có những người nói “cách giáo dục” nhưng không đi đến những đột phá thực chất, bởi vì chế độ ngụy lập hình thức hay tiêu tu, chỉ chăm đi vào nổi dung.

Hầu như thể thức của thức trên là các tiến bộ khi xảy ra trong học đường: Gian dối trong thi cử là điều bình thường, bằng cấp giả hay nguy hiểm hơn nữa, bằng cấp thật mà kiến thức giả. Bởi lẽ học đường ngày càng gia tăng, học sinh sinh viên thi vào các trường mà đỗ, vì thế thì phạm tu học đường ngày càng nhiều và nghiêm trọng hơn.

Một vài lần chúng tôi đã nêu thắc mắc: Tại sao Nhà nước khuyến khích người Việt đầu tư nước ngoài, cũng như các tổ chức và cá nhân nước ngoài đầu tư cho giáo dục, thế mà lại không cho phép các tôn giáo trong nước được tham gia trực tiếp vào giáo dục? Không chỉ vậy, rất nhiều nhà tu hành công dân Việt Nam có chuyên môn về giáo dục lại không thể đóng góp tim – óc của mình cho giáo dục Việt Nam!

8. Lãnh vực tôn giáo

Qui định pháp luật liên quan đến các tôn giáo vẫn còn nhiều bất cập và cần đáp ứng được

Những người đứng trên đây phát xuất từ niềm tin Kitô giáo và trách nhiệm công dân với quê hương, đất nước góp phần bé nhỏ của mình vào công cuộc xây dựng một đất nước phát triển và văn minh, dân chủ và nhân ái. Trong văn kiện này, huấn thị của Đức Giáo hoàng Benedictô XVI, ngày 27-06-2009, với các Giám mục Việt Nam văn là để nhắc nhở các căn bản của Ủy ban Công lý và Hòa bình: “Giáo Hội không hề muốn thay thế Chính quyền, nhưng chúng tôi mong rằng trong tinh thần đồng thuận và hợp tác tôn giáo nhau, Giáo Hội có thể góp phần mình vào đời sống của đất nước, nhằm phục vụ tốt nhất cho mọi người dân”.